

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 18. april 1958 kl. 9.

Møtet ble ledet av viseformannen, R ø i s e l a n d .

Til stede var:

Borten, Bøyum, Langhelle, Meisdalshagen, Trana (for Finn Moe), Offerdal, Erling Petersen, Røiseland, Wikborg, Hareide, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen og Vatnaland.

Av Regjeringens medlemmer var til stede fung. utenriksminister, statsråd Skaug. og fiskeriminister Lysø.

Dessuten ble følgende embetsmenn fra Utenriksdepartementet gitt adgang til å være til stede under behandlingen av den første sak på dagsordenen: Byråsjef Heiberg og sekretærene Motzfeldt og Eskeland.

Formannen (Røiseland): Den fyrste saka på kartet er ei orientering frå fungerande utanriksminister om *forhandlingane i Genève om sjøgrensespørsmålet*.

Fung. utenriksminister, statsråd Skaug: Høyesterettsdommer Gundersen innrapporterte til Utenriksdepartementet den 15. ds. en situasjon som har reist seg i forhandlingene i Genève om sjøgrensespørsmålet, og som Utenriksdepartementet gjerne ville forelegge for denne komite og rådspørre komiteen om.

Jeg kan kanskje best redegjøre for saken ved å referere det høyesterettsdommer Gundersen sa pr. telefon, og som ble tatt ned stenografisk i departementet:

«Jeg ble imorges tilkalt til formannen for den amerikanske delegasjon, Mr. Dean. Jeg forsto at han hadde innkalt formennene i en rekke delegasjoner i løpet av formiddagen.

Han fortalte først at han sammen med formannen for den kanadiske delegasjon nøye hadde analysert stillingen på konferansen med sikte på en vurdering av hvilke muligheter det kanadiske kompromissforslag – 3-mils territorialgrense, - 12-mils fiskerigrense – hadde for å oppnå 2/3 flertall. De hadde vært enige om at sjansene var meget små. Det syntes heller ikke å være mulig å samle noe stort antall stemmer for det britiske forslag om en 6-mils territorialgrense. Det forslag som sannsynligvis ville samle det største antall stemmer, var det indisk/meksikanske, som gir adgang til å fastsette en territorialgrense opp til 12 mil. Men dette var ikke akseptabelt hverken fra britisk eller amerikansk side, og ville heller ikke kunne få noe 2/3 flertall. Vi måtte derfor se i øynene at hvis ikke noe nytt element kom med i drøftelsene, ville konferansen måtte oppløses uten noe resultat i bredde spørsmålet. Dette var etter amerikansk oppfatning en meget foruroligende situasjon, og hele spørsmålet hadde vært drøftet i Washington og forelagt for president Eisenhower. Presidenten hadde gitt Dean fullmakt til å formulere et forslag som omtrent går ut på følgende:

Statene skal ha adgang til å fastsette bredden på sjøterritoriet opp til 6 mil. Utenfor denne grensen skal kyststatene kunne legge en fiskerisone på 6 mil. Men i fiskerisonen skal kyststatene være forpliktet til å respektere andre lands vel etablerte fiskerirettigheter, dog slik at de skal ha adgang til å gi ikke-diskriminerende, nødvendige reguleringsforskrifter.

Dean mente at han i løpet av dagen skulle få samlet en tilstrekkelig støtte for dette kompromissforslag som fra amerikansk side – ut fra shipping-interesser og særlig ut fra strategiske hensyn – betydde et stort offer. Han mente at Canada under de foreliggende omstendigheter ville komme til å trekke sitt forslag tilbake, og at inderne skulle kunne beveges til å fragå det indisk-meksikanske forslag og isteden gå over til det amerikanske. Britenes stilling var ennå ikke avklart. Den britiske Attorney General, Manningham-Buller, som leder den britiske delegasjon her, skal personlig være stemt for å akseptere det amerikanske forslag som den siste mulige sjanse til å oppnå de 2/3 flertall. Han hadde drøftet saken pr. telefon med statsminister Macmillan i går aftes, og hvis man kunne få i stand et kabinettmøte i løpet av dagen, skulle vi kunne få britenes standpunkt ikveld eller i morgen.

Dean ba om min personlige reaksjon. Jeg sa følgende:

Hvis kanadierne trakk sitt forslag tilbake, ville det ikke bli tale om fra vår side å ta det opp igjen. Vi ville da i tilfelle kunne stemme for det britiske forslag. Hvis imidlertid også dette forslag ble trukket tilbake til fordel for det nye amerikanske kompromissforslag, ville jeg for min del tilrå at Norge støttet dette siste forslag. Jeg ville imidlertid gjerne først få vite med sikkerhet hvorledes britene stillet seg. Dean gjorde det klart at han la stor vekt på i tilfelle å få Norge som medforlagsstiller.

Jeg lovet å forelegge situasjonen for den norske regjering og å prøve å få dens reaksjon i løpet av dagen.» -

Så er det kommet inn en ny beskjed fra Gundersen i går, som for det første bekreftet den melding som var ankommet tidligere om det amerikanske forslag, men som videre meddelte at kanadierne *ikke* hadde gått med på å trekke sitt forslag tilbake, det ligger fremdeles i komiteen.

Det har da skapt en ny og ganske komplisert situasjon. Det skal være møte i komiteen i ettermiddag for den endelige behandling av saken. Situasjonen er nå den at man i komiteen kan risikere at det ikke blir det nødvendige 2/3 flertall for noe forslag, og saken vil da gå til plenum i den form.

Høyesterettsdommer Gundersen har pekt på at etter det kanadiske forslag ville den sovjetiske territorialgrense på 12 mil i virkeligheten bli anerkjent de jure, mens vi hittil hadde gått med på den de facto. Han tror ikke at amerikanerne vil gå med på en slik anerkjennelse, vesentlig av militære hensyn, men han mener at for vårt vedkommende skulle ikke dette være det avgjørende.

Høyesterettsdommer Gundersen ber nå selv om å få fullmakt til å stemme i komiteen etter skjønn, men dog slik at man tar en reservasjon med hensyn til den endelige stilling når saken kommer opp i plenum.

Rent formelt mener Utenriksdepartementet at den generalinstruks delegasjonen allerede har, gir muligheter for å stemme både for det kanadiske og for det amerikanske forslag, og etter å ha drøftet saken i regjeringskonferanse i går, er Regjeringen for sitt vedkommende av den oppfatning at om situasjonen i komiteen er den at man risikerer at ikke noe forslag får 2/3 flertall, bør vi stemme for det amerikanske kompromissforslag, men med det forbehold at vi reserverer vår stilling i plenum.

Fiskeriministeren vil gi Fiskeridepartementets syn på saken. Det er visse problemer i forbindelse med hva dette med «nødvendige reguleringstiltak» innebærer, og også spørsmålet om de 6+6 mil. Men før jeg ber fiskeriministeren om å overta, vil jeg gjerne få nevne at saken har vært forelagt de militære myndigheter, og Marinens Overkommando har gitt en uttalelse som Forsvarsdepartementet har tiltrådt og som jeg også gjerne ville få referere:

«MOK har tidligere – i PM av 28. oktober 1957 – gitt uttrykk for at Norge ikke under noen omstendighet må gå tilbake på sitt rettmessige krav om et sjøbelte på 4 n. mil, hverken for fiskerigrensen eller for nøytralitetsgrensen, samt at man bør forbeholde seg retten til senere å utvide sitt sjøterritorium, dersom forholdene skulle gjøre det nødvendig eller fordelaktig.

MOK er fremdeles – som fremholdt i PM av 28. oktober 1957 – av den oppfatning at det i dag ikke foreligger *sjømilitære behov* som tilsier en økning av sjøterritoriets bredde ut over 4 n. mil. Som følge av at det sjømilitære behov i dag er tilfredsstillet, og fordi MOK i dag sjømilitært sett ikke kan forutse at en utvidelse av sjøterritoriet vil kunne komme på tale i en overskuelig fremtid, mener MOK at det amerikanske forslag, som gir adgang til en utvidelse av sjøterritoriets bredde til 6 n. mil, skulle tilfredsstille de sjømilitære krav.

Eventuelle krav om en ytterligere øking av sjøterritoriets bredde må derfor bygge på andre hensyn enn de sjømilitære interesser.

Hva angår forslaget om en fiskerisone på 6 n. mil utenfor det egentlige sjøterritorium, er MOK, som tidligere, av den oppfatning at spørsmålet om utvidelse av fiskerigrensen i første rekke må avgjøres ut fra næringspolitiske interesser. Spørsmålet angår Marinen bare for så vidt at denne bistår de sivile myndigheter med fiskerioppsynet.

MOK vil igjen understreke at en utvidelse av vårt sjøbelte vil stille større krav i retning av materiell, som fartøyer, fly m.v., og driftsomkostninger til overvåking av *sjøterritoriet*. Det samme vil være tilfelle ved en utvidelse av fiskerisonen utenfor, forutsatt at Marinen som hittil skal bistå de sivile myndigheter med fiskerioppsynet.»
Kanskje fiskeriministeren nå kunne fortsette.

Statsråd Lysø: Siden vi sist drøftet denne saken i den utvidede utenrikskomite, har jo nå situasjonen endret seg ganske betraktelig.

Sett ut fra Fiskeridepartementets synspunkt, var det kanadiske forslaget på mange vis å foretrekke for Norge, fordi det var klarere i sine definisjoner; bestemmelsene var klare og greie, slik at man visste hvilke disposisjonsrettigheter en kyststat hadde innenfor den eventuelle fiskerigrense. Men som det fremgår, har ikke det kanadiske forslag noen mulighet for å få et kvalifisert flertall på konferansen, og derfor er da det amerikanske forslaget brakt fram.

Det er altså et kompromissforslag, som går ut på at det skal være adgang til å utvide det territoriale belte til inntil 6 n. mil, og i tillegg til det et fiskeribelte også på 6 mil – totalt opp til 12 n. mil.

Det er på det nåværende tidspunkt ikke mulig å ha noen formening om hva dette sjøbelte på 6 n. mil utenfor territorialgrensen, egentlig innebærer. Som det fremgår av meldingen fra høyesterettsdommer Gundersen, skal vedkommende kyststat innenfor denne 6-mils sone forplikte seg til å «respektere andre lands vel etablerte fiskerirettigheter, dog slik at den skal ha adgang til å gi ikke-diskriminerende nødvendige reguleringsforskrifter». Det vil vel i realiteten si at de etablerte fiskerirettigheter fra en rekke lands side utenfor norskekysten, fortsatt skal bestå, at altså den trålerdrift som har foregått nå i en rekke av år av britiske, tyske, sovjetiske og også franske trålere, skal kunne fortsette. Av en tilleggs melding som er kommet, har jeg forstått det slik at det er en forutsetning at man for å gjøre krav på slike fiskerettigheter må ha drevet i et tidsrom av 10 år før konvensjonen eventuelt blir ratifisert. Det kan da teoretisk bety at andre stater som måtte ha interesse av et slikt fiske men som ikke har drevet det så lenge som i 10 år, ikke skulle ha denne adgang. Men det faktiske forhold er altså at de nasjoner som hittil har drevet slikt trålerfiske, fortsatt skal kunne ha anledning til det. De samme rettigheter vil da selvsagt også våre fiskere kunne opprettholde på fjerne farvann – jeg tenker da på Island, New Foundland, Færøyene o.s.v.

Men det er en ting som vi foreløpig ikke vet noe som helst om. Det er hvilke regulerende bestemmelser som kan innføres av en kyststat, og som da skal respekteres av de andre land. Slike regulerende bestemmelser må selvsagt, for at de ikke skal bli diskriminerende, også gjøres gjeldende for vedkommende kyststats egne fiskere, på samme måte som for andre lands.

Jeg tenker her på et spesielt spørsmål for vårt vedkommende, som med en gang vil bli aktuelt, nemlig spørsmålet om faststående redskaper i denne sonen. Vi har jo hatt mange vanskeligheter når det gjelder ødeleggelse av faststående redskaper ved den garndrift som har vært drevet gjennom lengre tid utenfor territorialfarvannet, men som nå eventuelt ville komme innenfor denne 6-mils sone.

Kan man f.eks. innenfor rammen av de regulerende bestemmelser som her er antydnet, innføre forbud mot tråling på nærmere bestemte felter, innenfor bestemte posisjoner, både for norske og utenlandske trålere? Og hvis kyststaten mener at det av hensyn til bestanden er nødvendig med en utvidelse av maskevidden i trålen – dette er jo et meget aktuelt spørsmål som også andre fiskerinasjoner er opptatt med, men som det ikke har vært mulig å finne en løsning på – kan da kyststaten proklamere en større maskevidde både for sine egne og andre lands trålere?

Som man forstår, er alt dette meget uklart, vi vet i realiteten ikke noe om hva man kan gjennomføre av slike regulerende bestemmelser. Fiskeridepartementet legger derfor stor vekt på, hvis nå det amerikanske kompromissforslaget skulle bli vedtatt på konferansen i Genève, at det blir definert nærmere hvilke regulerende bestemmelser en kyststat maksimalt kan gjennomføre for denne sone.

Et annet spørsmål er bredden av den totale sone. Etter som jeg forstår, skal en kyststat kunne utvide sitt territorialfarvann til 6 mil. Vi har 4 mil, og ifølge Forsvarsdepartementet har Norge militært sett for tiden ingen interesse av en utvidelse til 6 mil. Men så kommer altså denne sonen på 6 mil som skal legges utenom, og det vil da for vårt vedkommende i realiteten si tilsammen 10 n. mil, maksimum, mens andre stater, som enten *har* 6 mils bredde på territorialfarvannet eller som velger å gå opp til 6 mil, kan få en total sone på 12 mil. Så er spørsmålet: Er det da mulig f.eks. for vårt vedkommende å legge et fiskeribelte på 8 mil i stedet for 6, når vi fastholder et territorialbelte på 4 mil? Vi vil jo da ikke overskride den maksimale totale sone på 12 mil.

Dette har vi heller ikke oversikt over, og selv om det for så vidt kanskje ikke er av avgjørende betydning, kan det ha en del å si for våre fiskerier. Vi har jo store fiskeriinteresser i andre kystfarvann, og vi kan da komme opp i den situasjon at f.eks. ved Island, ved Færøyene, ved New Foundland, møter vi en total grense på 12 mil, mens vi bare har en total grense på 10 mil, fordi vi ikke er villige til å gå ut over 4 mil for vår territorialgrense, hvis det ikke blir slik at vi får anledning til å supplere fiskerisonen tilsvarende, altså med 2 mil. Dette er selvfølgelig også spørsmål som Fiskeridepartementet er meget opptatt av.

Jeg vil til slutt si at slik som situasjonen nå har utviklet seg, finner Fiskeridepartementet å måtte anbefale at man støtter det amerikanske forslaget, fremfor å risikere at konferansen i Genève oppløses uten at man i det hele tatt kommer frem til noen bestemmelser for fiskerigrensene. Vi mener at det ville være det uheldigste som kunne skje, og støtter som sagt derfor det amerikanske kompromissforslaget, selv om vi prinsipielt mener at det kanadiske forslag var å foretrekke, fordi det hadde meget klarere linjer og bestemmelser.

Fung. utenriksminister, statsråd Skaug: Jeg vil gjerne få tilføye at etter de siste meldinger som er kommet til Utenriksdepartementet har vi fått forståelsen av at det primære i det amerikanske forslag er 12-mils grensen for rettigheter til fiske og reguleringstiltak, slik at det er overveiende sannsynlig at om vi holder på en territorialgrense på 4 mil. vil fiskeribeltet for vårt vedkommende bli 8. Men det er selvsagt en sak som vi må få slått ganske klart fast. Jeg tror ikke det er noe særlig stort problem.

Betydelig vanskeligere tror jeg nok spørsmålet om reguleringstiltakene er. Dette fiskerikapitlet behandles nå i Genève, og Folkerettskommisjonens utkast dreier seg nærmest om de biologiske sider av saken i forbindelse med reguleringstiltakene. Fra norsk side har man vært tilbøyelig til å hevde at Folkerettskommisjonens syn der var noe snevert, og at man også måtte ta hensyn til de tekniske og økonomiske forhold i fiskeriervervet i de land det gjelder når man

drøfter disse reguleringstiltakene. Som fiskeriministeren sa, er det derfor uklart hva man vil kunne gjøre, til og med på en ikke-diskriminerende basis, i henhold til det amerikanske forslag slik det nå foreligger. Sannsynligvis vil det heller ikke bli brakt klarhet over det på noen tid, idet den saken er under behandling i Genève i en annen komite enn den som behandler området bredde.

Fung. formann: Eg takkar statsråden for orienteringa. Eg vil gjerne få kome med eit spørsmål:

Om dette amerikanske framlegget skulle bli vedteke, ville det vel snauvt bli aktuelt for oss å gå opp med territorialgrensa, endå om vi på den måten kunne vinne ein bite når det gjeld fiskerigrensa?

Fung. utenriksminister, statsråd Skaug: Vi regner ikke med at det vil være aktuelt å utvide territorialgrensen, men vi regner også med at dette er slik å forstå at vi i så fall automatisk vil få 8-mils grense, slik at totalen blir 12. I stedet for 6+6 vil vi få 4+8.

Fung. formann: Vi vil altså ikkje få 4+6?

Statsråd Skaug: Nei, 4+8, idet det primære er en total på 12.

Wikborg: Det er til dette siste spørsmålet: - Hvis de land utenfor hvis kyster vi driver fiske innfører 6 miles territorialgrense, bør ikke da også vi gjøre det? Vi får jo større rådighet innenfor territorialgrensen enn i den utenforliggende sone, og måtte det ikke da være en beskyttelse av våre interesser å gå til 6 mil for territorialgrensen, slik at vi ikke opplever dette at vi legger oss åpne der hvor andre land lukker for oss? Vi må etter mitt skjønn gjennomføre en full resiprositet der.

Ellers vil jeg si om det amerikanske forslaget at det synes å ha et kompromiss' alle uheldige sider. Der er så meget uklart, der blir slikt rom for tvistigheter at jeg ikke skjønner hvordan det skal kunne praktiseres. Men er det den eneste mulighet for å komme til et resultat, har vi vel i grunnen ikke noe valg, for jeg er helt enig med fiskeriministeren i at hvis man går fra hverandre i Genève uten en ordning, er vi oppe i helt kaotiske tilstander. Da blir det verre enn det var før konferansen.

Jeg tenker på dette med ikke-diskriminerende tiltaka. De sydamerikanske stater har hevdet at deres 200-mils grense blir praktisert slik at de innenfor den grense tillater samme rett for andre som de utøver selv. Men det er der vi med vår hvalfangst har støtt på vanskeligheter, for de driver ikke hvalfangst selv, og så forbyr de hvalfangst, idet de sier: Vi forbyr også våre egne å drive hvalfangst. – Men som sagt, de har ingen hvalfangst.

Så jeg synes at dette var ille, og jeg tror det ville være bedre om vi kunne komme frem til helt ut 12-mils grense enn dette alternativet her. Jeg er fullstendig klar over at det er utelukket å komme frem med 3 eller 4 mil, at det ikke er mulig å oppnå 2/3 flertall for det, men det er vel mulig at man kunne oppnå det for 12 mil.

Ellers vil jeg gjerne spørre: Jeg har sett av avisene at kontinentalsokkelen nå er godkjent. Har vi fått godkjent et norsk forbehold om at vår dyprenne ikke skal hindre oss i å gjøre kontinentalsokkelen gjeldende utenfor Norge? Norge tok det forbehold i FN, men vet ikke om det er blitt gjort i Genève.

Statsråd Skaug: Jo, det er gjort.

Wikborg: Er det blitt respektert av de andre også?

Statsråd Skaug: Ja.

Vatnaland: Eg synest me er komne i ein lei tvangssituasjon her, og eg må i det meste vera einig med hr. Wikborg i hans syn på dette amerikanske framlegget.

Sist me dryfta dette, stilla eg meg svært skeptisk til det kanadiske framlegget òg, for eg såg det slik at utviklinga i vår fiskerinæring må gå i retning av meir og meir oversjøisk fiske, dersom me skal ha noka framtid for fiskerinæringa her i landet. Då er dei fiskeri som har lege og ligg nærast for oss, fisket ved Island og Grønland, fangsta ved New Foundland, og fisket på bankane omkring Færøyane sjølvst.

Eg ser dette amerikanske framlegget så innfløkt og komplisert at eg har vanskeleg for å verta klår over kva det eigenleg inneber. Me kan ta dette med «regulerende bestemmelser som ikke skal virke diskriminerende», t.eks. Me har jo i forskjellege av våre fiskerilover ein del regulerande bestemmelser som gjeld vårt eige fiske. I loven om sildefiskeria har me ei heil rekkje med slike regulerande bestemmelser med sikte på å regulera forholdet mellom dei forskjellege reidskapsklasser, mellom fastståande reidskap og reidskap som dragast langs botnen og også drivande reidskap. Eg hørde fiskeriministeren tolka det slik når det galdt slike regulerande bestemmelser at etter Fiskeridepartementet sitt syn skulle der òg vera høve for ein kyststat til å gå til regulering av maskestorleiken. Eg vil ikkje ha sagt noko bestemt om det, men etter det eg veit, har maskestorleiken tidlegare vore avgjort ved tingingar mellom fiskerinasjonane, ved avtalar som har vore ratifiserte av dei forskjellege statar etterpå. Eg hugsar at eg i si tid var ordførar for ei slik sak som var oppe i utanriks- og konstitusjonskomiteen her. Eg stillar meg difor litt tvilande til at dersom det går an å få gjennomført ei slik territorial – og fiskerigrense som dette amerikanske framlegget går ut på, at då dei regulerande bestemmelser som skal tilligga dei forskjellege kyststatar, òg skal omfatta slike ting som før har vore avgjort gjennom avtaler fiskerinasjonane imellom. Eg stillar meg svært skeptisk til det. Og då blir det i grunnen att berre slike mindre betydelege bestemmelser som vi har i våre fiskerilover frå før, f.eks. i lova om sildefiskeria, som eg nemnde her.

Men alt i alt synest det meg at det må verta vanskeleg å praktisera slike bestemmelser som dette amerikanske kompromissframlegget går ut på. Det kan godt vera – utan at eg i augneblinken kan seia noko bestemt om det – at det i praksis når det gjeld vårt oversjøiske fiske, kan vera å foretrekkja framfor det kanadiske

framlegget, 12 mil, men den kimen som vil liggja i ei slik ordning til evig strid mellom dei forskjellige nasjonane om dei regulerande bestemmelser som dei kvar for seg skal kunna gå til, meiner eg gjer det heile så pass betenkjeleg at eg må tilstå for min eigen del at eg vanskeleg kan ta stode til dette i dag og tilrå korkje det eine eller det andre. Er det slik som det er sagt her at det aller verste vil vera at det ikkje vert noko i det heile teke, vert me jo nøydde til her, som så ofte før, å velja mellom det største og eit mindre onde, men det er sanneleg ikkje lett for meg å avgjera kva som er det minste ondet her.

Hareide: Etter de redegjørelsene vi har fått om det som nå foreligger, er jeg fullstendig enig med de to siste talerne i at det er en uheldig utvikling for oss, det som nå er skjedd. Vi kan i grunnen bare konstatere at det hele er blitt mer uklart enn det tidligere var, og sannelig er det ikke da godt for oss som kanskje skulle være fagfolk når det gjelder våre fiskerier, å gi noen råd. Det er et stort spørsmål om det vi vil få, vil bli noe bedre enn det som har vært tidligere, om det vil gi oss noen fordeler å være med på dette kompromissforslaget som Amerika har lagt fram. For min del ser jeg det hele som så uklart at det er umåtelig vanskelig på dette tidspunkt å kunne si noe bestemt. Jeg er enig i det som har vært uttalt her, at det er så uklart at det er vanskelig å velge, men kanskje går det i den retning, når man skal tenke nøye over det, at det kanskje likevel er verst at man går fra hverandre uten i det hele tatt å få noen avgjørelse.

Fung. utenriksminister Skaug: Jeg er helt enig med dem som har sagt at situasjonen er uklar. Det ser ut til å være noe som følger av hele forhandlingssituasjonen, slik den nå ligger an.

Når det gjelder spørsmålet om hva det amerikanske forslaget innebærer, ser det ut til å være slik at kyststatene for et område på opptil 6 mil skal kunne gi reguleringsbestemmelser på vanlig måte, men det heter også i det amerikanske forslaget: «under hensyntagen til slike bilaterale eller multilaterale arrangementer som måtte eksistere, eller som man måtte bli enig om». Det synes å antyde at det, forutsatt enighet landene imellom, vil kunne treffes arrangementer innenfor 6 mils grensen. For vårt vedkommende ville dette bety at vi for det norske sjøterritorium ville kunne håndheve norske reguleringsbestemmelser opp til 6 mil, hvis vi bestemte oss for å øke det territoriale beltet, og så i 6 mil til, på ikke diskriminerende basis i forhold til andre land som har et etablert fiske innenfor det område.

Det avgjørende er imidlertid den tvangssituasjon man befinner seg i, og spørsmålet om hvordan man vurderer de ulemper det vil ha om komiteen kanskje ikke kan bli enig om noen ting. Det er øyensynlig det som er alternativet til eventuelt å gå inn for det amerikanske forslaget. Men ikke i noe tilfelle er det rimelig at vi i komiteen skulle legge oss fast på et endelig standpunkt. Forutsetningen må i alle fall være at det blir tatt et forbehold, slik at det endelige norske standpunkt ikke blir fastlagt før saken kommer opp til behandling i plenum.

Statsråd Lysø: I tillegg til det som jeg allerede har gitt uttrykk for, må jeg erklære meg enig med dem som har pekt på den uklarhet som hersker omkring realiteten i de forskjellige forslag. Folkerettskomisjonens forslag til artikkel 55 omhandler regulerende tiltak som bygger på vitenskapelig bevismateriale osv. Det er jo etter de linjer man i dag forhandler på internasjonal basis med sikte på å komme fram til tiltak for å verne bestanden – jeg tenker på f.eks. torskebestanden i det nordlige Atlanterhav. Men hvis en kyststats myndighet til å sette i verk regulerende bestemmelser som krever en større maskevidde i trålen for å bevare fiskebestanden. Skal ikke en kyststat kunne ha mulighet til å sette i verk slike regulerende bestemmelser for dette 6 miles området utenfor territorialfarvannet, vil det bare bli som det har vært. Og kan vi for eksempel heller ikke utferdige regulerende bestemmelser i relasjon til faststående redskaper – hvor vi har hatt og fremdeles har problemer, i særdeleshet oppover i Nord-Norge – da vil dette 6 miles området utenfor territorialgrensen være nærmest teoretisk: man kan på sett og vis ha dette beltet, men man kan ikke håndheve noen som helst regulerende bestemmelser der. Jeg fremstiller dette i spørsmåls form, fordi vi ikke vet noen ting om hvorledes konferansen i Genève har tenkt å ordne disse ting, om man vil komme fram til et vedtak under artikkel 55 som vil hjemle adgang til slike reguleringsbestemmelser, hvis det amerikanske kompromissforslag blir vedtatt.

En annen ting er det som hr. Wikborg var inne på, og som vi nok er oppmerksomme på, at en vedtakelse av det amerikanske forslaget kan bety at våre fiskere – sikkert nok på Island, men kanskje også på Grønland, New Foundland og Færøyane – vil møte en 6 miles territorialgrense som det altså ikke er anledning til å fiske innenfor, mens vi selv opprettholder en 4 miles grense. Hvis vi holder på en 4 miles territorialgrense, hvilket ut fra militær vurdering vil være riktig, vil det i realiteten for oss bety at vi kommer i en ugunstigere situasjon fiskerimessig sett, fordi vi sannsynligvis på fjerne farvann hvor vi er interessert vil møte en 6 miles grense, mens vi selv har en 4 miles grense, og kan ikke da en 6 miles grense utenfor få noen større betydning når det gjelder adgangen til reguleringstiltak, så er det klart at det ikke er noen god løsning. Men vi har likevel etter mange vurderinger funnet å ville støtte det kompromissforslaget som amerikanerne har satt fram, hvis det ligger en mulighet i det, framfor å risikere at konferansen i Genève skal gå fra hverandre uten å komme fram til noe som helst.

Formannen: Vil det gå lang tid frå komitehandsaminga og til saka kjem i plenum, slik at ein verkeleg kan få orientere seg om desse spørsmåla?

Fung. utenriksminister Skaug: Det er ikke sikkert at det vil komme til å ta så lang tid. Det er nevnt fra Genève at man kan vente seg plenumsbehandling allerede i neste uke.

Wikborg: Jeg tror det er heldig at man nå får avstemning i komiteen over disse forskjellige forslagene, og at man så på basis av stemmetallene arbeider videre med dette. Vi må derfor gjøre alt hva vi kan for å få utsatt plenumsbehandlingen

utover den tiden som statsråd Skaug nevnte. Det er jo en erfaring man har fra FN, at når der går en litt rom tid mellom behandlingen i de forskjellige instanser, kan der inngås kompromisser i mellomtiden, før man fortsetter forhandlingene, så man bør ikke ta den videre behandling sånn med én gang.

Men det viktigste for meg er at vi ikke legger oss åpne der andre lukker for oss. Jo mer jeg har hørt her nå, og har tenkt over det, jo mer skjønner jeg at det amerikanske forslag i realiteten gjelder en 6 mils grense, og så har de pyntet på det med en kamouflasje for til en viss grad å vise seg imøtekommende overfor 12-mils-folkene, uten at de siste 6 mil i det hele tatt betyr noe som helst. Det er mulig at det kan være i vår interesse når det gjelder de fremmede farvann. Da vil vi i realiteten beholde våre rettigheter som de er i dag i disse andre farvannene, til å fiske innenfor de ytterste 6 mil, men hvis der ikke blir noen ordening i Genève, må vi regne med at de fleste land vil bruke den retten de nå har etter folkeretten til å gå inntil 12 mil, og så får man en uendelighet av tvistigheter og prosesser og Haag-avgjørelser om disse sakene i fremtiden, og det blir det rene virvar. Jeg tror at i den situasjon er nær sagt et hvilket som helst resultat som man kan enes om, og som i all fall gir noenlunde faste regler, å foretrekke for det absolutte kaos.

Fung. utenriksminister Skaug: Jeg kan nevne at britene støtter det amerikanske forslaget. Det er kanskje en antydning av at hr. Wikborg har rett, når han sier at de 6 ekstra milene ikke betyr så veldig mye.

Formannen: Men skal no resultatet bli at vi må opp i ei territorialgrense på 6 mil, så kan det jo føre med seg nokså store konsekvensar?

Fung. utenriksminister Skaug: Det er et spørsmål som vi ennå ikke har drøftet, men som man naturligvis blir nødt til å ta opp.

Vatnaland: Eg skjønner det slik at det ikkje er naudsynt for oss i dag å ta stode til om me skal utvida vår territorialgrense utover 4 mil, det er noko som kjem i andre rekkje. Men eg hadde lyst til å stilla eit spørsmål når det gjeld dette som er ein lekk i det amerikanske framlegget, om regulerande, men ikkje diskriminerande føresegner. Det er vel sjølv sagt at det i denne samanhengen er teke sikte på fiskeriføresegner. Men når det gjeld tilverking i tilknytning til fisket, t.d. på Island – drivarane frå våre kantar som er der borte, tilverkar fangsten etter kvart som dei fiskar – må denne i dag absolutt skje utanfor territorialgrensa. Likedan gjeld det når dei har freista med flytande sildoljefabrikk der borte: Dei kan berre losse til ein slik fabrikk utanfor territorialgrensa. Dei kan ikkje koma innanfor territorialgrensa utan at fangst og reidskapar er ordna på førehand – reidskapane t.d. stua vekk, slik at dei ikkje er reide til å fiske. Eg har lyst til å høyra om desse føresegnene som her er nemnde i samband med fisket, etter Fiskeridepartementet sitt syn også gjeld tilverking i tilknytning til fisket. Berre dette kan ha ikkje så lite å seja, t.d. for våre fiskarar på Island, dersom Island kan koma med føresegner om at tilverking og slikt

skal gå for seg utanfor den fiskerisona som dei hevdar at dei har høve til å fastsetja regulerande føresegner for.

Statsråd Lysø: Det er vår oppfatning av det amerikanske forslaget at det kun innebærer adgang til rent fiskerimessige reguleringer, og at det ikke er tenkt på eventuelle produksjonsmessige reguleringer. Skjønt vi, som jeg allerede har sagt, i grunnen vet lite om hva som ligger i dette, må vi gå ut fra at det her er spørsmål om rent fiskerimessige reguleringsbestemmelser, ikke om produksjonsregulering.

Vatnaland: Då kan dette etter mi meining bera i seg endå større fare enn me kanskje er merksame på. Dersom vedkomande fiskerinasjon for sin kyst kan ferda ut føresegner om andre ting, t.d. om tilverking av fisk innanfor den sona fiskerinasjonen meiner han har råderett til å ferda ut føresegner for, skal då Island t.d. kunna gje føresegner om at lossing av sild til flytande sildoljefabrikk skal skje utanfor det fiskefeltet som landet meiner det har råderett over? Eg berre set fram spørsmålet.

Statsråd Lysø: For min del vil jeg si at jeg er enig med hr. Vatnaland i at her ligger det også noe uklart. I det hele tatt er det nokså mange usikre ting, så vi vet i grunnen lite om hva det ligger i dette med regulerende bestemmelser som kyststatene skal kunne treffe.

Wikborg: Men kan ikke da vår representasjon der nede ta et uttrykkelig forbehold, og så få dette siste oppklart i komitemøtet i ettermiddag, eller bare si som en alminnelig erklæring at man går ut fra at det bare gjelder det fiskerimessige, og ikke det produksjonsmessige, sånn at det kommer klart frem?

Bøyum: Kan det vera meiningi at ein vil leggja fram eit så ugreitt og uryddig framlegg til avgjerd der nede? Vil ikkje Amerika før eller seinare måtte gjera litt detaljert greie for kva dei meiner med det som står i framlegget? Må det ikkje i det heile blir klårare før dei tek det opp til endeleg handsaming i komiteen? Ein skulle tru det, for det høyrest nær sagt urimeleg ut at dei skal leggja fram noko så uryddig og uklårt frå ein komite, når det skal opp i plenum. Og dersom det er tilfellet, vil det vera lettare for oss å ha ei viss meining om det. I augneblinken har eg ikkje noka meining om kva som er rett eller ikkje rett, eg for min part. Det er umogeleg å gjera seg opp noka meining etter det som ligg føre i dag.

Hareide: Det var dette med fiske og tilvirkning, som særlig hr. Vatnaland var inne på. Disse to ting har jo fulgt hverandre nøye i bestemmelsene f.eks. når det gjelder fiskerigrensen utenfor Island, slik at der det ikke er tillatt fiske, er det heller ikke tillatt tilvirkning. Når det gjelder nordmenns rettigheter der borte, har disse to ting altså vært knyttet nøye sammen. Hvis det blir en utvidet grense, kan det bli farlig for oss dersom en skal følge den samme praksis som tidligere har vært fulgt,

slik at disse tingene framleis skal være avhengige av hverandre, og vi må vel gå ut fra at Island vil praktisere det slik som tidligere.

Fung. utenriksminister Skaug: Det er blitt meldt over radio – enten i morges eller i går kveld – at Island har nedlagt en diplomatisk protest mot det amerikanske forslaget, som de vel da synes går for langt.

Jeg er ellers enig med hr. Bøyum i at situasjonen er uklar. Vi kan vel også si at akkurat i øyeblikket vet vi her i Oslo ikke egentlig hva situasjonen er, for komiteen sitter sammen i disse dagene og har hatt møte i hele går, og det kan ha kommet frem nye tanker og ideer som vi ennå ikke har fått innrapportert.

Det amerikanske forslaget er jo et opplagt kompromissforslag og vel fremsatt utelukkende i håp om at man på den måten skal få til noe, og ut fra det syn at det å få én bestemmelse som det er tilstrekkelig enighet om, i all fall er bedre enn ingenting. Stort mer ligger det vel ikke i forslaget. Det uklare punktet om hva slags reguleringer det er ment, og hvilke tiltak som vil kunne treffes innenfor denne grensen, er noe som vår delegasjon i Genève er nødt til å forsøke å få klarlagt. Jeg har forstått det slik at bestemmelser på dette felt i all fall vil måtte komme inn i konvensjonen med utgangspunkt i det som var Folkerettskommisjonens forslag, som imidlertid fra norsk side ikke ble ansett for å være helt tilfredsstillende. De forslagene er imidlertid også under diskusjon på konferansen i Genève på det nåværende tidspunkt.

Det ville, som hr. Wikborg sa, være av stor betydning om man kunne få utsatt plenumsavgjørelsen lengst mulig. Nå er imidlertid situasjonen den at konferansen allerede har sittet sammen i mye lengre tid enn det var forutsatt, og i øyeblikket er planen at man skal forsøke å bli ferdig til den 24. april. Det innebærer derfor at det ikke er så veldig mange dager igjen før man blir nødt til å ta et endelig standpunkt i denne saken. Det har vært hensikten at komiteen skulle gjøre seg ferdig i ettermiddag. Det vil bety at vi antagelig i løpet av i morgen vil kunne få rede på resultatet av selve komiteehandlingen, og det vil vel da bli nødvendig for denne komite å drøfte situasjonen igjen tidlig i begynnelsen av neste uke, før plenumsbehandlingen, slik at delegasjonen kan få sine endelige instruksjoner om det standpunkt den skal ta når spørsmålet skal opp til endelig avgjørelse i plenum.

Hareide: Det er vel kanskje vanskelig å bringe på det rene hvordan det vil stille seg med dette forholdet mellom fiske og tilvirkning, som vi nå har vært inne på, men det er et vesentlig spørsmål som det vil være nokså nødvendig å få klarhet i, hvis det lar seg gjøre. Det har altså nå vært praksis gjennom alle år på Island at innenfor den grensen der det ikke kan foregå fiske, kan det heller ikke foregå tilvirkning av fisk, så snart man kommer innenfor grensen, må alt stues bort og båten må være klar, det må ikke vises at man er i arbeid. Det vil ha en nokså stor betydning for oss at man, hvis man må ligge utenfor en viss grense og fiske, kan gå nærmere inn under land med fangsten og tilvirke den, slik at man få lé land å arbeide under og bedre forhold i det hele.

Formannen: Eg er einig med fung. utanriksminister i at det er viktig at denne komiteen får ha eit møte før handsaminga i plenum.

Elles kan eg vel seie at drøftingane her på ingen måte har skapa klårleik, og resultatet hittil av tingingane i Genève er ikkje slik at det akkurat skapar nokon optimisme hos oss når det gjeld framtidige internasjonale tingingar, men eg vil gjerne tru at ordskiftet i dag likevel har hatt sitt verd som orientering for Regjeringa.

Neste sak på kartet er *Situasjonen omkring forhandlingane om frihandelsområdet*. Eg gjev ordet til handelsministeren.

Handelsminister Skaug: Dette er et annet felt hvor internasjonale forhandlinger for tiden ikke går særlig godt og ikke gir noe særlig positivt resultat. Jeg vil bare ganske kort få nevne at siden jeg var her i komiteen sist, er det blitt holdt et møte i Maudling-komiteen. Det ble holdt den 31. mars for å diskutere en meget viktig dagsorden som var satt opp, først og fremst om jordbruksvarenes innpassing i frihandelsområdet. Forutsetningen for den diskusjonen var at det skulle foreligge et opplegg fra de seks om hvordan de så på spørsmålet – et opplegg som på sett og vis skulle være et svar til det britiske opplegg som jo har foreligget i skriftlig form nå i nokså lang tid. Det var blitt lovet fra de seks at de skulle legge frem sitt syn før møtet i dokuments form, slik at man endelig kunne ha håp om å få vite hvor man stod. Noe slikt dokument ble ikke omsendt før møtet, og det var derfor med noe bange anelser endel av oss kom til Paris. Det viste seg at det heller ikke forelå noe dokument i Paris. De seks hadde ikke vært i stand til å bli enige om noe standpunkt, hele den saken måtte strykes av dagsordenen, og møtets berettigelse var for så vidt ikke lenger til stede.

Det var også satt opp en annen sak som det skulle vært av noen betydning å få drøftet, nemlig videre behandling av spørsmålet om nødvendigheten av en harmonisering av den økonomiske politikk innenfor frihandelsområdet. Man har jo fra fransk side stadig påpekt betydningen av det spørsmål, og det var lovet på forhånd at man på fransk side skulle sette sine tanker og synspunkter ned på papiret, slik at man hadde utgangspunktet for en diskusjon. Noe dokument om den saken forelå imidlertid heller ikke, idet man på fransk side øyensynlig ikke var blitt enig med seg selv om hvordan man så på disse spørsmål.

Møtet varte derfor bare en kort dag, og det man drøftet var den berømte Carli-planen, som henger sammen med hele problemet om varenes opprinnelse og harmonisering av de ytre tollsatser. Man drøftet de restriktive forretningsmetoder og regler for dem i et frihandelsområde, og man hadde en kort meningsutveksling om behandling av fiskeriproblemet. I en rapport datert 2. april fra delegasjonen er det gjort rede for møtets forløp. Denne rapporten er sendt til komiteen, og jeg vil gjerne få vise til den.

Når det gjelder behandlingen av fiskerispørsmålet og fiskevarenes tilpassing i frihandelsområdet, er situasjonen den at vi allerede for noen tid tilbake fikk nedsatt en arbeidsgruppe med begrenset medlemstall for å bearbeide saken og legge frem forslag for komiteen. Denne arbeidsgruppen ble oppnevnt av Maudling i hans egenskap av komiteens formann, men hadde ikke fått noe klart mandat som var

godkjent av komiteen. Da den hadde sitt første møte for noen tid tilbake, ble dette påtalt av representanter for de seks, som under henvisning til at der ikke forelå noe klart mandat for gruppens arbeid, hevdet at der intet var å gjøre. Det var for å få ryddet den vanskelighet av veien at vi hadde bedt om at spørsmålet ble satt opp på dagsordenen for møtet ved denne anledning, og mandatet ble nå utformet på en måte som man både på islandsk og norsk side fant tilfredsstillende.

Det går i korthet ut på at det skal legges frem et forslag om omsetningen av fisk og fiskevarer i tilknytning til bestemmelsene for industrivarene i frihandelsområdet, og at man skal legge frem regler som skaper størst mulig frihet for omsetningen av fisk og fiskevarer i Europa. Komiteen skal videre også vurdere hvilke av de industrielt bearbejdede varer med råstoffgrunnlag i fisk og fiskevarer som eventuelt skal betraktes som industrivarer og være undergitt de generelle bestemmelser i frihandelsområdet.

Som jeg nevnte sist, er direktør Jangaard ved Statens fryseanlegg i Ålesund nå tilknyttet sekretariatet i OEEC for å arbeide med denne saken, og arbeidet er da nå for så vidt kommet i gjenge. Hva det kan komme ut av det, er naturligvis ganske umulig å si på det nåværende tidspunkt, og man må vel regne med at det ikke vil være mulig å få frem en løsning for disse varene uavhengig av det som vil komme til å skje for jordbruksvarenes vedkommende. De to varegrupper behandles innenfor to forskjellige organer, men i mange land knytter man disse varegruppene så sterkt sammen – og det gjelder spesielt de seks – at man vel må regne med at det vil bli en viss parallellitet i behandlingen selv om bestemmelsene for de to varegruppene vil kunne bli forskjellige.

Når det gjelder Carli-planen og drøftelsen av den, ble man etter en kort diskusjon enig om å sende den tilbake igjen til en ekspertgruppe for å forsøke å finne ut noe mer konkret hva Carli-planen egentlig innebærer. Carli-planen tar sikte på å løse disse «forvridnings»-problemer som forskjellen i de ytre tollsatser kan medføre, i og med at man i visse situasjoner skal ha adgang til å møte importen fra land med lave tollsatser overfor tredje land med visse former for kompensasjonsavgifter. Det vil stille land – i dette tilfelle vedkommende eksportland – overfor problemet om enten å sette opp sine ytre tollsatser overfor tredjeland, eller å møte en kompensasjonsavgift ved sin eksport. Effekten av en plan som den vil selvsagt kunne bli at man i lavtarifflandene vil få en tendens til å sette opp de ytre tollsatsene, for å verge seg mot å få pålagt kompensasjonsavgifter, og i den utstrekning dette skjer, vil Carli-planen over en periode av år kunne føre til en harmonisering av de ytre tollsatser, slik at frihandelsområdet de facto vil nærme seg til å bli en tollunion. Mye avhenger i Carli-planen av hvilke størrelser man arbeider med, på hvilket grunnlag man skal regne tollsatsene, og hvor store avvikelser skal kunne være før kompensasjonsavgifter skal kunne pålegges. Det er de spørsmål man altså nå skal forsøke å få mer tak på.

Vi drøftet så spørsmålet om de restriktive forretningsmetodene, hvor det forelå et forslag fra en arbeidsgruppe. Der var dissens, idet man på tysk og norsk side mente at de forslagene som der forelå, var altfor vage og ikke ville gi den beskyttelse mot private restriktive forretningsmetoder i frihandelsområdet som vi

mente det var nødvendig å ha. Det norsk-tyske standpunkt ble i komiteen støttet av de andre representanter for de seks, og det ble meget sterkt støttet fra amerikansk side. De eneste som talte mot, var britene og sveitserne, men de var i et absolutt mindretall. Saken gikk nå tilbake til denne arbeidsgruppen med beskjed om å utarbeide et nytt forslag med utgangspunkt i det som var komiteflertallets synspunkt.

På slutten av møtet prøvde Maudling noe som ville vært overordentlig nyttig, hvis han hadde kunnet få det til, men det gikk dessverre ikke. Vi hadde drøftet saken med ham på forhånd sammen med svenskene og danskene, og støttet ham. Hans forslag var at man skulle gi sekretariatet i oppdrag på basis av de diskusjonene som nå har pågått gjennom så lang tid, å lage et helt foreløpig utkast til hvordan en konvensjon om et frihandelsområde ville kunne se ut. Det er enighet om visse ting, det er uenighet om en hel del andre ting, men hans argumentasjon var at det ville være nyttig om man kunne få dette ned på papiret i konvensjons-teksts form, selv om det var aldri så mange hull. Dette forslaget vakte en forbitret motstand fra den franske representant, som ved denne anledning ikke engang var en statsråd, men som tok absolutt og greit standpunkt på den franske regjeringens vegne. Han sa at om en slik fremgangsmåte ble fulgt, ville det komme til å virke som et sjokk i den franske befolkning, og den lille sympati som var i Frankrike for et frihandelsområde ville helt forsvinne. Å legge frem selv et slikt foreløpig utkast til en draft-konvensjon samtidig med at de seks skulle legge frem sitt dokument med sitt syn på frihandelsområdet – hvilket de har lovet – ville nemlig, sa han, virke på den offentlige opinion i Frankrike som om man overhodet ikke tok noe hensyn til de franske synspunkter. Derfor måtte man absolutt gi opp enhver tanke om å legge frem noe slikt dokument på det neste møte. Til gjengjeld skulle de da til det neste møte, som skulle være 2. og 3. mai, legge frem seksmaktlandenes samlede syn på frihandelsområdets problemer. Belgierne og hollenderne støttet dette franske standpunkt, og Maudlings forslag måtte da trekkes tilbake.

Til gjengjeld skulle sekretariatet da sette opp et, som det ble kalt, «leselig» dokument som viste hvor langt man var kommet og hvor langt man ikke var kommet. Videre lovet de seks at de innen den 22. april skulle bli enige seg imellom og legge frem et samlet syn på situasjonen og på hvordan en frihandelstraktat etter deres mening burde se ut, slik at man kunne ha dette dokument som basis for drøftelsene den 2. og 3. mai. Vi har nettopp fått beskjed om at de seks på ekspertbasis nok vil klare å holde timetabellen. Man må imidlertid anta at det er fare for at de seks på regjeringsplanet ikke vil kunne ta noe standpunkt på noen tid, idet det jo nå er en situasjon i Frankrike som medfører at ting må stilles i bero – vi vet ikke for hvor lang tid, og vi vet heller ikke hva situasjonen vil komme til å bli etterpå.

Det er én ting som er eiendommelig og beklagelig ved hele den situasjonen vi her er oppe i. Gjennom alle disse møter og alle disse diskusjoner og alle de utredninger som er foretatt, ser det ut til i alle land å være slik – kanskje bortsett fra Frankrike – at man ikke regner med at innføringen av et frihandelsområde, om vi tenker på de 10 pst. tollreduksjoner og tiltakene når det gjelder kvantitative restriksjoner, i og for seg vil komme til å skape vanskeligheter i noe land i de første

fire årene av overgangsperioden. Det som vil bli gjort i de første fire årene, vil ikke i vesentlig grad komme til å skape noen problemer i noe land. Det som man driver og slåss om, er i høy grad hypotetiske situasjoner og situasjoner som vel ikke i noe fall – så vidt en kan vurdere – vil komme til å melde seg med noen styrke før etter den første fireårsperioden i overgangsperioden. En kan derfor sikkert med rette si at mye av den tiden som brukes på disse diskusjoner, og mye av det arbeid som legges i disse utredninger, er nokså bortkastet. Det ville være å håpe at man hadde kunnet drive disse tingene på en annen måte og med litt færre kjepphester enn det nå til dels drives med. Men der har man jo dette problemet som vi har vært inne på mange ganger, at de seks *har* sin ordning, de franske representanter klarer å mobilisere alle mulige tenkelige problemer og vanskeligheter, og de andre innen seksmaktgruppen føler seg mer eller mindre forpliktet til å følge franskmennene.

Det er på den annen side ikke tvil om at enkelte av de andre i seksmaktgruppen nå begynner å bli noe utålmodige, og det gjelder ikke minst Tyskland. I forbindelse med denne rapporten om varers opprinnelse som jeg omtalte i denne komite for lenge siden, hvor det var fremkastet tanken om ordninger som ville føre til det resultat at treforedlingsprodukter, ferrolegeringer osv. ville bli utelukket eller bli underlagt særregler, gjorde vi en formell *démarche* her i Oslo og i hovedstedene til de seks, hvor vi uttrykte vår bekymring over de ideer som deres representanter på ekspertlevel hadde fremsatt. Vi har nettopp fått et formelt svar fra den tyske regjering på denne *démarche*, som gir oss absolutt og full støtte i våre liberale standpunkter, og vi har sørget for øyeblikkelig å få underrettet den britiske regjering, siden Adenauer i disse dagene er i London og drøfter disse ting med britene. Vi mente det var riktig å gjøre det, all den stund vi er fullt på det rene med at det mellom Adenauer og Erhard ikke rår full samstemmighet om synet på disse ting. Det kan neppe være tvil om at Adenauer av politiske grunner vil være tilbøyelig til å gå mye lenger i å imøtekomme Frankrike enn tilfellet er for Erhards vedkommende.

Hvorvidt det blir et møte 2. og 3. mai, vet vi ikke. I mellomtiden skal imidlertid Europarådet i slutten av denne måneden diskutere disse problemene. Det burde kunne bli en nyttig diskusjon, og vi håper at de nordiske lands representanter under rådsmøtet i Strasbourg vil ta opp problemene og søke å gjøre våre synspunkter så godt kjent som råd er. Det er mulig at jeg vil få anledning til å være til stede under rådets behandling og delta i diskusjonen. Jeg er blitt invitert av rådets president. Det kommer litt an på hvordan arbeidssituasjonen ligger an her hjemme. Men om ikke jeg kommer til å være til stede, så vil i all fall utenriksministeren være der og delta i diskusjonen.

Vi håper jo fremdeles at den franske regjeringskrise må finne en gunstig løsning, og en løsning som også kan betegnes som positiv når det gjelder disse problemene. Arbeidet i Maudling-komiteen går videre, men det er ganske klart at med denne nye vanskeligheten som vi nå har fått, blir dette med timetabellen mer og mer problematisk. Det er derfor både fra tysk og fra hollandsk hold blitt antydnet at såfremt man ikke klarer å få til enighet om en konvensjonstekst i alle detaljer i løpet av sommeren, slik at man kan få ratifikasjonsprosessen i de enkelte parlamenter til

høsten, bør man begynne å tenke på en eller annen form for et interimsarrangement som man kunne bli enig om, slik at de gjensidige tiltak med hensyn til tollreduksjoner og kvantitative restriksjoner kan gjennomføres også i de 11 land fra 1. januar av, i takt med tiltakene innenfor de seks. Det er mye som taler for at man kan gå inn for en slik interimsløsning, så fremt det er riktig, hva jeg tror, at man ikke vil få noen særlige problemer i de første fire årene av overgangstiden. Hvis *det* holder, er det kanskje ikke nødvendig å presse på for å finne ideelle konvensjonsløsninger på mange tenkte problemer. Det er mulig at det da er mer hensiktsmessig å følge den veien, slik at man i mellomtiden kanskje kan ha håp om å rydde unna en del av de tildels imaginære vanskelighetene som spesielt Frankrike har vært i stand til å konstruere opp.

Selve timetabellen kan altså gjøre at den eneste mulighet for å komme frem til et resultat vil være at man godtar en slik temporær løsning av hovedproblemene. Det vil for øvrig bety at vi er kommet opp i en eiendommelig situasjon. Det opprinnelige britiske opplegg for dette var jo meget enkelt. Vi hadde å gjøre med tollsatser og kvantitative restriksjoner. Det er fra fransk side at alle vanskelighetene er blitt kastet inn. Man har sagt at man kan ikke gå inn for dette uten å få løst de og de og de problemene. Kanskje kommer vi da tilbake til som en absolutt dyd av nødvendighet å gjøre disse enkle tingene allikevel, fordi problemene med å løse alle de andre sakene har vist seg for vanskelige.

Formannen: Eg takkar for orienteringa, og vil høyre om nokon vil ha ordet.

Bøyum: Det var eit spørsmål. Når Frankrike stiller seg på den måten som det gjør, så må ein vel gå ut ifrå at det er Frankrike som er årsaken til alle vanskane. Det er jo ei kjent sak at dei har arbeidd for og sikkert òg så langt dei kan framleis vil arbeida for å få frihandelsområdet utsett, slik at det ikkje skal koma i funksjon på same tid som dei 6 land sitt. Det har vori eit absolutt standpunkt frå fransk side før, og er det vel framleis.

Når det gjeld dette at det ikkje var lagt fram nokon rapport til det møtet som no var, og det då vel heller ikkje vil ligga føre nokon rapport frå dei seks til møta 2. og 3. mai, heng det vel saman med det same – det er ein måte å sabotera på frå fransk side.

Eg trur Tyskland og vel alle BeNeLux-landa er motstandere av dette. Det er mitt faste inntrykk av representantar frå desse land i Europarådet, at dei har gått hardt inn for å få ei ordning i stand, men at Frankrike gjer alt det kan for å hindra at det vert nokon framgang så ein får ordna tilhøva mellom desse to organisasjonane som skal skipast. Og så kjem spørsmålet: Er der nokon grunn til å tru at desse fire av dei seks, altså BeNeLux og Tyskland, vil koma til å øva eit så sterkt press på Frankrike at det må gje etter? Italia heng no nærast i rumpa på Frankrike og seier ha og ja til alt det Frankrike gjer, har eg skjønna, men dei er vel likevel noko meir venleg stemde for frihandelsområdet enn Frankrike er, det er mitt inntrykk av dei som møter i Europarådet. Men skulle det ikkje vera mogeleg å få brjoti denne isen ned kring Frankrike, ville det ikkje vera bra om ein no byrja å seia litt klårare frå, og

sa at det går ikkje lenger at dere skal liggja på tvers av dei europeiske interesser på alle områder og stoppa det heile? At ein sa greitt ifrå om det, f.eks. no på møtet i Europarådet, anten no utanriksministeren eller handelsministeren møter der – det blir jo det same kven som seier det. Eg synest at ein kanskje er litt for redd der, endå om det vel er så at stemningen i Frankrike kan koma til å reagera så valdsamt den andre vegen, at ein må vera litt varsam.

Wikborg: Det synes jo som om timetabellen på ingen måte kan holdes, når vi har fått den franske krisen også, og det blir jo ikke noe lettere med Frankrike når de skal begynne å slåss i Sikkerhetsrådet om Tunis. Den måten Maudlings forslag nå ble mottatt på tyder jo også på at de i virkeligheten ikke vil. Og da er spørsmålet: Er ikke tidspunktet kommet for virkelig alvorlig arbeid med alternative løsninger? Er ikke det også taktisk klokt, enten på UNISCAN basis med en eller annen overenskomst oss i mellom, eller at de 11 kom sammen for eventuelt å danne en enhetsgruppe, slik at vi da, hvis det ikke blir noe av med frihandelsområdet, som en samlet gruppe kan forhandle med de seks?

Det er godt og vel å formane Frankrike, slik som hr. Bøyum antydte – det tror jeg de gir en god dag i. Men hvis de ser at der er en besluttsomhet på den andre siden, kunne kanskje det virke, og kanskje også bevirke at Tyskland mer kunne gjøre sin innflytelse gjeldende, kanskje også De Forente Stater, som holder seg forunderlig passive i dette.

Det er vel ikke noen som kan ha oversikt over om de første fire årene vil falle ut så smertefritt som det har vært antydte, men skulle man etablere en interimordning, ville vel den bli et mønster for den endelige ordning som senere kommer, så det blir kanskje et like vanskelig arbeid å få i stand en slik interimordning.

Jeg har trodd at den veien man kanskje kunne komme frem på, var noe i nærheten av Carli-planen, som vel er det ytterste man kunne få Frankrike til å gå med på, men jeg er fullt klar over at det vil komme til å gå som statsråd Skaug sa at tollsatsene etter hvert vil harmoniseres på nivå med de seks, med alle de konsekvenser det innebærer også for oss.

Så er det dette med de alternative løsninger jeg har sittet og tenkt på – om det ikke vil være riktig og også praktisk nødvendig i tide å ha forberedt det, slik at man ikke skal stå der og kjempe hver enkelt mot den kompakte masse som de seks representerer. Og blir det innbyrdes ordninger med preferanser innenfor de ikke-seks' industrier, tror jeg det kan komme til å bety en veldig fare for den tyske eksport.

Statsråd Skaug: Vi arbeider stadig med dette spørsmålet om alternativer, og vi har hatt flere samtaler med britene om det. På britisk side er man ikke helt klar over – eller i all fall ikke helt enig om – hva man egentlig vil. Der er en del sympati for de tankene vi har lagt frem. Men, som jeg har nevnt her i komiteen tidligere, det er på den annen side mange i den britiske administrasjon som stiller med disse

tingene, som håper i det lengste at det skal være mulig å få til noe, og som av den grunn er tilbøyelige til å skyve fra seg diskusjonen om alternativene.

Vi kommer imidlertid til å treffe britene igjen ganske snart, og som vanlig vil vi drøfte saken med dem.

Vi har i forbindelse med de møtene vi har hatt i Paris de siste tre-fire månedene, hatt som vanlig praksis å ha en aften sammen med belgierne, hollenderne og Luxembourg, vi tre nordiske land. Det er nokså eiendommelig, men forholdet er at de tre statsrådene i BeNeLux-landene representerer arbeiderpartiene i sine land, og vi har av den grunn fra norsk, dansk og svensk side ment at vi kunne ha et visst frispreg fordi vi så å si var innenfor en slags familie, og det har vi benyttet oss av i fullt mon. Det har gått nokså livlig for seg, og vi har ikke spart på argumentene overfor de tre.

Jeg har også hatt samtaler med britene om dette, og med Erhard, så hele den prosessen å bygge opp dette presset, er i gang, og diskusjonen om alternativene er i gang, men vanskeligheten ligger i denne vurderingen: Hvor langt skal man kjøre, og når skal man sette en sak på spissen? Der er jo forholdet at med den fortvilede situasjon Frankrike nå befinner seg i, med deres grenseløse mistenksomhet overfor Storbritannia, og nå deres økende mistenksomhet overfor De Forente Stater, er situasjonen veldig vanskelig å håndtere. Svært meget avhenger nå av løsningen av regjeringsskrisen i Frankrike, og det gjelder sannelig ikke bare spørsmålet om frihandelsområdet, men en rekke politiske problemer avgjørende for Europas fremtid.

At vi i løpet av forsommeren antakelig *må* komme frem til et oppgjør på en eller annen måte, det tror jeg, men – og det sies ofte – presser man Frankrike for sterkt og gir dem følelsen av at der er en sammensvergelse mot dem, vil det kunne gi ganske andre resultater enn det vi regner med at det vil gi.

Fung. formann: Det er vel naturleg at det blir drøfta alternative løysingar også av taktiske omsyn, men eg vil nok seie at det blir overmåte vanskeleg å få noka alternativ løysing som er nokolunde brukbar. Det vil hefte så mange ulemper og skuggesider ved dem, at ein nestan ikkje kan tenkje seg korleis det skal bli å gjennomføre dem. Så eg synest at ein må setje alt inn på å få vedteke frihandelsområdet, og eg synest nok at endå om Frankrike er vanskeleg, må ein tru at dei vil gå med i frihandelsområdet. Det er vel ikkje tvil om korleis Tyskland ser på det. Ein må rekne med at dersom ikkje frihandelsområdet kjem, blir Europa delt, og då spørker det valdsamt for NATO. Det må vera heilt klårt.

Eg er einig med handelsministeren i at det kan bli aktuelt med interimsordningar, for vi må unngå at vår eksport skal kome til å møte auka toll i noko av landa i Messina-unionen no då dei set avtalene ut i livet frå 1. januar. Då vil resultatet bli at tollgrensene går opp i ein del land, og vi vil få vanskar med det. Så for å unngå det, må ein strekkja seg og heller godta visse interimsordningar, framfor å risikere at vi ikkje kjem i gang samstundes.

Bøyum: Eg er samd i dette med ei interimsordning. Ei slik ordning treng jo ikkje gå lenger, så vidt eg kan skjønna, enn til å læsa fast det mest elementære, det me treng for å få samarbeidet i gang. Ein treng ikkje trekkja så serleg nøye opp retningslinene for ordninga framover, ein kan stå forholdsvis fritt der i ei slik «begynnelses-interimsordning», serleg når det er slik som handelsministeren sa, og som eg trur det er, at den ordninga som er vedteken av dei seks, ikkje vil bety noko serleg i det praktiske økonomiske livet i Europa i dei fyrste fire åra. Det er fyrst når me kjem opp i andre og tridje lekken, serleg tridje, at det byrjar å knaka i samanføyningane. Så det skulle vera god grunn til å gå på ei interimsordning.

Men dette med ei alternativ løysing er eg redd. Eg synest det ville vera det verste som kunne henda dersom me no kløyvjer oss i to organisasjonar som arbeidar kvar for seg, og i kamp med einannan. Det ville lett verta til det, dersom me skulle få to ulike organisasjonar som berre varetok sine eigne interesser båe to, utan tanke på verda utanom. Og der har me vår plikt, vår kanskje aller største plikt i dag, å finna fram til eit rimeleg samarbeid med råstofflanda og andre land. Det er noko av det viktigaste kanskje for vårt demokrati i dag at me prøvar på ein eller annan måte å koma inn i forhold til desse land som skapar samarbeid i staden for uvenskap og krig og splid. Der har me ei veldig oppgåve, og der er ei samling av Vest-Europa overlag viktig, slik at me i fellesskap kan ta opp dette arbeidet å byggja bru mellom alle kolonistatane. Ei kløvjing der ville vera syrgjeleg etter mi meining. Så eg er redd for ei alternativ løysing på den måten at me skal få to organisasjonar. Av taktiske grunnar har eg vori inne på akkurat den same tanken, at det kanskje kunne vera godt å ha det i bakloma å truga med, men eg vil ikkje vera med på det, dersom me kan unngå det.

Møtet hevet.